

Temesvári Pelbárt Rosariuma.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára márczius hóban temesvári Pelbárt munkái közül a Rosarium egyik kiadásának következő csonka példáját szerezte meg:

AVREVM SACRAE | THEOLOGIAE | ROSARIVM; | Iuxta Quatuor Sententiarum Libros quadripartitum. | *Ex Doctrina Doctoris Subtilis, Diui Thomæ, Diui Bonauenturæ, aliorumq; Sacrorum Doctorum.* | A R. P. PELBARTO DE THEMESVVAR | Ordinis Minorum de Obseruantia. | *Tomus Primus.* | Opus profectò omnibus Scripturæ Sacræ Studiosis, præcipuè

AVREVM SACRAE THEOLOGIAE ROSARIVM;

Iuxta Quatuor Sententiarum Libros quadripartitum.

Ex Doctrina Doctoris Subtilis, Diui Thomæ, Diui Bonauenturæ, aliorumq; Sacrorum Doctorum.

A R. P. PELBARTO DE THEMESVVAR
Ordinis Minorum de Obseruantia.

Tomus Quartus.

Opus profectò omnibus Scripturæ Sacræ Studiosis, præcipuè Theologis, Concionatoribus, ac Lectoribus, animarumq; Curatoribus summe perutile, & ab innumeris nunc expurgatum mendis.

CVM RERVM NOTABILIVM INDICE.

S. D. N. SIXTO V. Pont. Opt. Max. Dicitum.

VENE TIIS, Ex Officina Francisci Ziletti. MDLXXXVI. BEATISSIMO | DOMINO

Theologis, | Concionatoribus, ac Lectoribus, animarumq; Curatoribus summe | perutile, & ab innumeris nunc expurgatum mendis. | CVM RERVM NOTABILIVM INDICE. | S. D. N. SIXTO V. Pont. Opt. Max. Dicitum. [V. Sixtus pápa rézmetszetű képe -SIXTVS-V-PONT-OPT-MAX- aláírással.]

VENETIIS, Ex Officina Francisci Ziletti. MDLXXXVI.

Colophon: *EXPLICIT primus Liber Aurei Rosarij Theologiæ | ad Christi laudem per Religiosum & deuotum Patrem fratrem Pelbartum de Themessuar diui ordinis Sancti Francisci compilatus & consummatus, Anno salutis Millefimo quingentesimo. Die XXIII. Decembris. | FINIS.*

8° Czlap, Zilettus ajánlása:

NOSTRO | SIXTO QVINTO | PONT. MAXIMO. | és index $a-b_4 = 16$ sztlan lev.; $A-Z + A_a - G_{g7} = 239$ szzott lev. [A 4 sztlan levél s a 16. sztlan lev. **b** lapja üres.]

Tomus Secundus. [Hiányzik.]

Tomus Tertius. [Nyomdászjelvény.] VENETIIS, Ex Officina Francisci Ziletti. MDLXXXVI. |

Colophon: FINIS, THOMI TERTII. |

8° Czlap és index: $a_{1-8} = 8$ sztlan lev.; $A-Z + A_a - H_{h8} = 248$ szzott lev.

Tomus Quartus. [Nyomdászjelvény.] VENETIIS, Ex Officina Ziletti MDLXXXVI. |

Colophon: Sacrum Theologiæ Rosarium à R. P. F. Pelbarto | de Themefuar ordinis Minorum de obfer – | uantia collectum, feliciter explicitur. |

8° Czlap és index: $a_{1-8} = 8$ sztlan lev.; $A-Z + A_a - K_{k4} = 260$ szzott lev. [A 260. lev. **b.** lapja üres.]

Mivel a fenti leírást a RMK. III. 752. sz. alatt leírt szintén velencei 1586-iki kiadással nem tudtuk összeegyeztetni, összehasonlítás céljából elkértük a Magyar Nemzeti Múzeum csonka és a bécsi Udvari Könyvtár teljes példáját.¹ Az összehasonlítás után arra az eredményre jutottunk, hogy egyik példa sem talál a másikkal, mindenik között valami kevés eltérés található.

Mielőtt az eltéréseket vizsgálnók, lássuk mennyiben egyezik e 3 példa. A cím betüről betüre ugyanaz. A nyomás, beosztás, terjedelem, betük, fejlécek és díszek teljesen azonosak, úgyannyira, hogy első tekintetre címlap kiadásoknak kellene tartanunk. Pontosabb egybevetés után eltéréseket találunk.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában csak a III. és IV. kötetek vannak meg. E kötetek címlapja a fenti leírástól abban különbözik, hogy a **Gryphius nyomda jelvénye** alatt ez áll: VENETIIS, Apud Ioan. Gryphium. MDLXXXVI. | Sumptibus Petri Bozolæ. || Mindkét kötet colophonja egyezik a fentiével.

VENETIIS, Apud Ioan. Gryphium. MDLXXXVI.
Sumptibus Petri Bozolæ.

¹ Hellebrant még csak a szentpétervári császári könyvtár példáját említi (RMK. III. 752.)

A bécsi udvari könyvtár teljes példájával való összehasonlítás már több eltérést eredményezett. A címlapon, mind a 4 kötetnél, a **Zenarius**

V
I
R
T
V
I
S
I
CC
E
D
I
T
I
N
V
I
D
I
A.

VENETIIS, Ex officina Damiani Zenarij. MDLXXXVI.

nyomda jelvénye mel-

lett a következő jelmondat

áll: VIRTVTIS SIC (balról) |

CEDIT INVIDIA (jobbról) |

A nyomdászjelvény alatt

pedig ez: VENETIIS, Ex

officina Damiani Zenarij.

MDLXXXVI. || Az első kö-

tet colophonja magában

foglalja a Ziletus colo-

phonját s hozzájárul még:

VENETIIS, MDLXXXV. |

A második kötet colo-

phonja: VENETIIS, Apud Franciscum Ziletum. | MDLXXXV. || A III. és IV. kötetek colophonja a Ziletus félén levővel egyezik.

A RMK-ban levő leírás a maga egészében egyik példára sem illik. Az előttünk levő példák mind 8-adrétűek s nem 4-edrétűek. Az I. és II. kötetek leírása talál a Zenarius félével, de a III. és IV. kötetek leírását egyik példára sem tudtuk alkalmazni. A III. kötet colophonjaként ugyanis ezt olvassuk: „Venetiis, Apud Ioan. Gryphium, M.D.LXXXVI. Sumptibus Petri Bozolae.“ Ezt a colophont egyik példán sem tudtuk felfedezni, hanem igenis a Gryphius féle kiadás III. és IV. köteteinek címlapján. A IV. kötet ívjelzése és a levelek száma ($A - Z + A_a - I_1 = 260$ szott lev.) szintén nem állhat meg, mert az ívek száma e jelzés szerint 32, a levelek száma pedig csak 256. Az előttünk levő 3 példa az ívek jelzésében és a levelek számozásában teljesen megegyezik, tehát ezek szerint helyesen így lesz: $A - Z + A_a - K_k 4 = 32\frac{1}{2}$ ív = 260 szott lev.

Hogy pedig nem pusztá címlap kiadások, hanem igenis önálló s egymástól csakugyan független nyomdai termékek, meggyőzően érezteti az alábbi táblázatos kimutatás, melyet az egyes levelek számozásának sajtóhibáiból állítottunk össze. E táblázat föltünteti az egyes példák között lévő különbségeket, tehát bizonyítékául szolgál annak, hogy a 3 kiadás nem egy és ugyanazon szedés lenyomata.¹

¹ A II. kötetből csak a Zenarius féle állott rendelkezésünkre.

Kötet	Zenarius	Zilettus	Gryphius
Tom. I.	14. helyett 22. 114. helyett 119. 150. jelzése hiányzik, 149. kétszer.	14. helyett 22. 114. helyett 119. 150. jelzése hiányzik, 149. kétszer.	Nem láttam.
Tom. II.	24. jelzése hiányzik, 25. kétszer. 106. helyett 108. 115. helyett 15. 153. helyett 133. 304. jelzése hiányzik, 305. kétszer. <i>A számok tulnyomó ré- sze cursiv!</i>	Nem láttam.	Nem láttam.
Tom. III.	48. jelzése hiányzik, 47. kétszer. 72. jelzése hiányzik, 71. kétszer. 105. nincsen számozva! 124. rendesen számozva! 130. helyett 122. 134. rendesen számozva.	48. jelzése hiányzik, 47. kétszer. 72. számozva, de nem a rendesen használt 2-ös számmal! 105. rendesen számozva. 124. helyett 117. 130. helyett 122. 134. rendesen számozva.	48. jelzése hiányzik, 47. kétszer. 72. jelzése hiányzik, 71. kétszer. 105. rendesen számozva. 124. helyett 117. 130. helyett 122. 134. helyett 143!
Tom. IV.	122. nincsen számozva. 131. nincsen számozva. 133. jelzése hiányzik, 134. kétszer. 146. helyett 246. 185. nincsen számozva. 190. helyett 180. 197. helyett 190. 208. helyett 203. 236. nincsen számozva. 260. rendesen számozva.	122. nincsen számozva. 131. nincsen számozva. 133. jelzése hiányzik, 134. kétszer. 146. helyett 246. 185. nincsen számozva. 190. helyett 180. 197. helyett 190. 208. helyett 203. 236. nincsen számozva. 260. rendesen számozva.	122. rendesen számozva! 131. nincsen számozva. 133. jelzése hiányzik, 134. kétszer. 146. helyett 246. 185. nincsen számozva 190. helyett 180. 197. helyett 190. 208. helyett 203. 236. nincsen számozva. 260. nincsen számozva!

Ezek után azt kellene kutatnunk, mi az oka, hogy Pelbárt e munkáját ugyanazon helyen és évben háromszor vagy talán még többször is kiadták. Lehetséges, hogy a nyomtatási év költött, de sokkal valószínűbb az, hogy e művet a velencei nyomdászok kelendőse miatt² többször egymásután, vagy ugyanegy időben, majdnem változtatás nélkül kinyomtatták.

Köblös Zoltán.

² 1586 előttről csak egy kiadása ismeretes *Hagenau. 1503—1508.* (RMK. III. 114, 125, 145, 151.) 1586 után 2 kiadásáról tudunk: 1., *Velence. 1589* (RMK. III. 792.) 2., *Brixen. 1590* (RMK. III. 803.) — *Szilády Áron*: Temesvári Pelbárt élete és munkái cz. munkájában (Budapest. 1880 58—59. l.) 1586-ból egyetlen kiadást sem említ.